

Narodnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din, za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din; za inozemstvo: 210 din. — Plača in toži se v Ljubljani.

TRGOVSKI LIST

Casopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici 23. — Rokopisov ne vračamo. — Račun pri post. hranilnici v Ljubljani št. 11.993. — Tel. št. 25-52.

Izhaja vsak ponedeljek, sredi in petek

Liubljana, ponedeljek 29. novembra 1937

Cena posamezni številki din 1.50

Na praznik zedinjenja

Ko dvajseti praznujemo praznik zedinjenja, je pač že čas, da ga praznujemo brez vseh nepotrebnih fraz in tudi brez prikrievanja resnice. Zato si moremo tudi mirno priznati, da pa ne praznujemo tako, kakor smo sanjali pred 19 leti in da je praznovanje praznika zedinjenja skajeno le s preinagimi stvarmi. S tem pa seveda ni rečeno, da bi moralo tako tudi ostati in da nam ne bi mogel postati praznik zedinjenja to, o čemer smo nekoč sanjali in kar hočemo še danes, da postanemo. A ravno zato je treba pogledati resnici odkrito v oči in dognati v roke, ki so krivi, da ni praznik zedinjenja takšen, kakršen bi mogel in tudi moral biti.

Eden glavnih vzrokov, pa je v tem, da se je vse naše notranje politično življenje razvijalo vedno le v znaku borbe, ostre medsebojne borbe, nikdar pa v znaku sodelovanja. Nujna posledica tega je morala biti, da so bili celo listi, ki so hoteli sodelovati, potonjeni v medsebojno borbo. Nasprotja so zaradi tega rasla, prepadi so se širili in več ke enkrat smo že živeli, ko je tuj svet napovedoval bližnji konec. Toda vse te zlovoljne prerokbe so propadle, ker nas skupna usoda veže le premočniskupaj.

Toda podlaga za sodelovanje je vendarle treba ustvariti, ker bolj večati nasprotje pa vendar ne smemo. Ne mislimo pa tu na sodelovanje, ki ga ustvarjajo razne strankarsko-politične kombinacije, ker imajo takšne kombinacije le prehodni značaj, temveč propagiramo sodelovanje, ki ustvarja trajne materialne ali moralne dobrine.

Imamo n. pr. ljudi izredne intelektualne poenice, toda ti ljudje se ne morejo prav dvigniti in ni jim dano, da bi uporabili svoje talente v prid celoti, če jih ne dvigne kakšna politična kombinacija. Efekt vsega tega je, da drugod ustvarjajo možganske truste, ki naj služijo vsej celoti, mi pa ustvarjamo možganske truste, ki naj pokrijejo svojo silo v medsebojni borbi.

Ali da govorimo še konkretnje! Vsi smo kapitalno tako revni, da tudi z združenimi močmi nismo še kos navali tujega kapitala. Toda z združenim delom bi mogli vsaj zboljšati svojo pozicijo. Namesto tega pa so nekateri smatrali naravnost za uspeh, če so ubili slovensko denarništvo. Niti na misel jim ni prišlo, kako bi se s sodelovanjem potencirala sila celote, temveč so bili in so še tako ozkega mišljenja, da vrednosti sodelovanja niti danes ne poznajo. In kakor pri denarništvu, tako je bilo pri industriji, tako je tudi v trgovini, tako je na vseh poljih gospodarskega in tudi duhovnega življenja. Eni se trudijo, da nekaj ustvarijo, drugi jim delajo z istim elanom ovire in naravna posledica vsega tega je, da ne pridemo naravnost do onih drugih.

Pomanjkanje smisla za plodnost in koristnost sodelovanja dolaznje, da je mnogim našim ljudem in skupinam misel zedinjenja bolj deklarativna kakor pa notranja potreba. Zažuga Strossmayerja vredimo vsi, toda njegov duh ne vlada nad našim javnim življenjem. Jugoslovanska ideja je padla na nivo strankarskega gesla, namesto da bi ostala vera vseh nas.

Podobni smo družini, v kateri je egoizem poedinih bratov močnejši ko ozir do napredka vse družine. Ta egoizem ne pozna ozira do potrebe drugega brata, kar naravno povzroča pri drugih bratih odpor proti temu egoizmu.

Se nikdar pa ni bil egoizem tako ustvarjajoč, kakor je altruizem. In usodno zlo je baš v tem, da iz našega javnega življenja izgaja altruizem in da se vedno bolj širi egoizem. Razvoj je privedel že do tega, da se smatra egoizem kot edina gonilna sila. S tem pa je seveda propadlo tudi vsako plodno sodelovanje vseh, temveč je mogo-

če sodelovanje le še v okvirju posameznih egoizmov.

Takšnega razvoja si mi Slovenci nismo nikdar želeli in ga tudi nismo nikdar hoteli. Kadar je bilo le mogoče, smo tudi dokazali, da smo pripravljene za vsako sodelovanje in tudi za sodelovanje, ki zahteva od nas žrtve zaradi celote. Toda mnogo preslabi smo, da bi mogli sami pripomoči misli sodelovanja do zmage in če drugi nimajo tega obzorja, da bi vrednost resničnega sodelovanja pojmovali, potem tudi mi ne moremo pomagati.

Naši največji duševni velikani so misel sodelovanja pravilno poj-

movali in jo znali tudi uveljaviti. Ali naj rečemo, da nimamo danes velikih duhov, ko pa je misel sodelovanja potonjena tako v stran?

Praznujemo praznik zedinjenja z vero v srcu na boljše čase, toda tudi z ostrino in kritično presojo danšnjega stanja. Verujemo, da si bo genij naših narodov našel pot iz vseh zablod, toda vemo tudi, da je v to potrebno mnogo naporov, mnogo poguma, mnogo dobre volje in tudi mnogo spoznavanja. Praznujemo praznik zedinjenja z zavestjo, da je njegova ideja pravilna, toda tudi s spoznavanjem, da se bomo morali za zmago te ideje še mnogo boriti. In borili se bomo!

no pooblastilo ali dovolilo, je pri zadrugah stvar zelo enostavna. Deset oseb podpiše pravila, ki se pošljejo nato trgovinskemu sodišču za registracijo v zadrugnem registru in stvar je opravljena. In vendar bi moralo po zdravem razumu sodeč biti baš narobe. Obrtni oblasti je lahko pač vseeno, če posameznik riskira soje imetje in prične pridobiti obrat. Od njegove spretnosti, delavnosti, znanja in iniciativnosti je odvisno, ali bo znal svojo pozicijo vzdržati, jo utrditi ali pa bo izgubil svojo eksistenco in tudi svoje premoženje. To je več ali manj le njegova privatna zadeva. Pri zadrugi je stvar nekoliko drugačna. Tu gre za stotine ali tisoče zadrugarjev, katerih koristi in škode, uspehi in neuspehi so povezani na solidarni bazi zadruga in zato izziva polom zadruga vedno širši potres in oškodovanje interesov širokega kroga prebivalstva. Ako je kje potrebno in umestno, da oblast intervenira, potem je to gotovo v tem primeru. Medtem pa zadrugni zakon tega ne predpisuje niti ne zahteva, da bi se za čenovanje zadrugne trgovine zahtevala vsaj enaka usposobljenost, kakor za trgovski obrat posamične trdike, javne trgovske družbe ali družbe z omejeno zavezo. Tu naenkrat vlada širokogrudnost, ki mora voditi do nesreč.

Interesi gospodarskih krogov in novi zadrugni zakon

Referat zborničnega svetnika Albina Smrkolja na zadnji plenarni seji Zbornica

Po skoro dveletni razpravi v narodnem predstavništvu je bil dne 24. septembra zadrugni zakon objavljen in je stopil s tem dnem v veljavo. S tem je ustvarjena enotna pravna podlaga za ustanavljanje in delovanje pridobitnih zadrug v celi kraljevini namesto dosedanjih petih različnih zakonov, kar je samo po sebi s pravnega stališča gotovo pridobitev. Za nas v Sloveniji, kjer smo praznovali pretekli mesec 100letnico rojstva velikega zadrugnega organizatorja Miha Vošnjaka, novi zakon ne pomenja v pozitivnem oziru nobene pridobitve, ker je zadrugništvo že do hipertrofije razvilo v vseh panogah udejstvovanja in poznamo iz polstoletne prakse tako uspehe in prednosti ko tudi vse nedostatke in usodne pogrške zadrugništva do podrobnosti.

Zadrugništvo danes ne zadeva samo trgovstva in njegovih interesov, marveč tangira v velikem obsegu tudi interese obrtništva, gostinskih podjetij ter celo industrije. Pod žilavim vodstvom zadrugnih central je zadrugništvo razmahnilo svojo delavnost na vsa polja gospodarske delavnosti in forsira ustanavljanje zadrug tudi brez zadostnega ozira na gospodarske pogoje in potrebe. Stališče privatne gospodarske iniciative do zadrugništva ni v vseh oblikah in panogah enako. Predvsem moramo izvzeti obtekorisne zadruga, ki se nanašajo na zadrugno obratovanje v poljedelstvu, bodisi da so to strojne, plemenorejske, semenarske, mlekarske, pašniške ali sorodne zadruga. Te zadruga so do brodošle malim kmetiskim posestnikom, da s skupnimi sredstvi, ki jih poedinec ne zmore, racionalneje opravijo to, kar bi posameznika stalo mnogo preveč. Moramo pomisliti, da je pri nas razvita drobna kmetka posest in kmetarstvo, ki ne predstavlja racionalne oblike gospodarjenja, in je zato združitev malih kmetovalcev za skupno interese, v kolikor so za to odločni stvarni in gospodarski pogoji, gotovo umestna in priporočljiva. Vendar moramo priznati, da se je tudi pri teh zadrugah delalo doslej žal večkrat po političnih in strankarskih vidikih, kakor pa po gospodarski potrebi. Posledica tega je, da se osnujejo zadruga, ki nimajo za uspešno delovanje dovolj pogojev. Kot primer lahko navedem, da imamo dokaj nezdrave konkurence v mlekar-

skem zadrugništvu. Posledica tega je, da se naše mlekarstvo in sivarstvo kot celota nista mogla povzpeti do one stopnje, do katere so dani pogoji. Izjemo tvorijo danes le posamezne mlekarske zadruga.

Relativno najbolj razvito in vdomačeno je kreditno zadrugništvo. Njegov razvoj je ozko povezan z nacionalnim napredkom slovenskega gospodarstva v zadnjih 50 letih. Ima velike zasluge za vzgojitev smisla za štednjo med kmečkimi in delavskimi sloji. S sistematičnim delom je zbralo milijardne zneske med narodom, jih stavilo našemu kmetu, obrtniku pa tudi trgovcu v obliki kratkoročnega finančnega personalnega kredita in razpolaga. Položaj mestnega kakor tudi podeželskega obrtnika in trgovca je ozko povezan z napredkom in usodo naših zadrugnih hranilnic in posojilnic. Nikdo iz naših krogov ne bi mogel zanikati ali prezreti ogromne vloge kreditnega zadrugništva za naše gospodarstvo in baš zato smo danes tembolj zaskrbljeni, kakšna naj bo sedaj njegova usoda.

Zadrugni zakon je zasnovan na centralistični podlagi

Ze danes se z vsemi močmi stremi za tem, da se vsa uprava in vse odločitve ter cela kontrola in tudi vsa sredstva centralizirajo pri glavni zadrugni zvezi in bodoči zadrugni banki. Alarmantni članki v časopisih ki prihajajo iz zadrugnih vrst, jasno kažejo, da se tu pripravljajo stvari, ki niso v interesu kreditne samostojnosti slovenskega gospodarstva in katerih izvedba bi nas tudi na tem polju spravila v popolno odvisnost od central v Beogradu, kakor smo to že doživeli na polju hipotekarnega kredita, obrtniških kreditov in poštno-hranilniškega prometa. Ze dejstvo, da je po neuspeli in enostranski uredbi o likvidaciji kmetiskih dolgov naše zadrugništvo moralo oddati cel portfelj otrek sedemdeset tisoč kmetiskih dolžnikov centralistični Privilegirani rezervni banki, pomeni za naše gospodarstvo težak udarec, ki nam je našemu denarnemu zadrugništvu vsekupolet, ga ovira v iniciativi ter ga pritisaka še nadalje k tlom v ne-likvidnosti. Vse obljube, da se bodo dobroimetja hranilnic in posojilnic s posebnimi boni in obligacijami mobilizirala, so se izkazale kot tehnično in finančno težko iz-

vedljivo in do danes tudi dejansko do njihove izvedbe ni prišlo.

Novi zakon bo po našem trdnem prepričanju poslužil le v to, da se naše kreditno zadrugništvo zbirakratizira, da se mu vzame prejšnja elastičnost, da se mu prepíše poseben način nalaganja dobroimetij kakor se to namerava dekretirati komunalnim in regulativnim hranilnicam. To ne bo v skladu z našo dosedanjjo prakso in bo rušilo kontinuiteto ter privedlo do tega, da bomo za najmanjše dolgoročno posojilo odvisni edinele od centralne Drž. hipotekarne banke. Ta naša domneva ni brez podlage. Novi zakon služi samo kot sredstvo nekim faktorjem, ki brez njega niso mogli spraviti naše kreditno zadrugništvo pod svoje oblasti in uprave, ki jim je bila naša kreditna samostojnost in vpeti, da izvedejo svoje že davno pripravljene načrte. Centralizacija, ki se izvaja na vseh poljih denarništva, je za naše gospodarstvo uničujoča in pogubna. Ni to vprašanje morda ene od naših zadrugnih revizijskih zvez, marveč interesira naše gospodarstvo kot celoto. Da je moja domneva točna, mi potrjuje tudi naslednje. Če bi se res hotelo pomagati našemu kreditnemu zadrugništvu, bi se bila izdala uredba o sanaciji kreditnega zadrugništva v dravski banovini, kakor so bile izdane za druge pokrajine in zvezna področja, ker je bilo to vprašanje mnogo nujnejše, kakor pa sprejetje samoga zadrugnega zakona. Tako pa je to vprašanje ostalo odprto in je danes celo naše kreditno zadrugništvo le dobrodošlo sredstvo, da se z njim poživlja Privilegirana agrarna banka, ki je bila zapadla v popolno stagnacijo, ki svoje naloge ni izvršila, ki je razarala svoje ustanovitelj in tisoče prisilnih delničarjev, a vprašanja organizacije agrarnega kredita ni znala rešiti.

Tretje poglavje tvori pridobitne zadruga v pravem pomenu besede. To so

zadrugne trgovine, zadrugni hoteli in gostinska podjetja,

zadrugne nakupne centrale in obrtni obrati, ki se vodijo pod tvrdkami zadrug. Dečim je za vsakega zasebnika, ki hoče nastopiti samostojno obrt, bodisi produkcijsko, gostinsko ali trgovsko, predpisan cel križev pot pogojev in potov ter stroškov, da doseže potreb-

Zakon ni nikjer predvidel doleč, ki bi izključevale, da se v enem in istem kraju ustanovijo nezdrava konkurenčna zadrugna podjetja in nam ni treba tajiti splošno znanega dejstva, da se zadruga največkrat ustanovljajo ne po vidikih gospodarske potrebe, marveč po interesih delavskih stanovskih, strokovnih ali pa celo političnih grupacij. V takem primeru je polom neizbežen in tu niso oškodovani samo prizadeti zadrugarji, marveč občutijo to vedno tudi direktno in indirektno vsi ostali trgovski in gospodarski obrati v dotičnem kraju.

Pridobitni krogi nikakor ne reklamirajo zase kakšnih privilegijev in olajšav. Zadovoljni so, če se jih v njihovem poslovanju ne ovira in se jim daje svoboda iniciative in prometa. Večjih ugodnosti ne zahtevajo odločno pa se morajo braniti proti temu, da se jim ustvarja konkurenca, ki je zavencionirana iz javnih sredstev, ki uživa davčne in prometne ugodnosti in ki se steer sploh ne bi mogla pojaviti kot konkurenca. Privatna iniciativa, posebno pa trgovska, je igrala v vsakem gospodarstvu, pa tudi v totalitarni državi in v fašističnih režimih važno vlogo krajevnega, časovnega in kreditnega posrednika in vsak razumen državnik njihovo vlogo tudi in upošteva. Eksperimenti s prevajanjem trgovskega prometa z naredbenim putem na zadrugna podjetja so se končali še vedno z neuspehom. Obdržale so se same one ustanove, ki so imele na razpolago ali brezobresen denar iz javnih sredstev in ki so bile favorizirane v davčnem oziru in poleg tega še uživale ugodnost obveznega članstva določenih pripadnikov. Vse druge improvizacije, posebno v izvojni trgovini, so se pač posredile v negativni smeri v toliko, da odzamejo posel poklicni in izkušni trgovini, a so ga mogle obdržati le toliko časa, dokler se še jim nakazovali dobičkanosni kontingenji, izplačevali preferenciali in izdajala uvozna dovoljenja. V svobodni tekmi pa se trajneje ne bi mogle uveljaviti.

REGONSKI LIST

Novi Zagreb, 22. listopada 1937.

Broj 10.000. Cijena po broju 100.000.

Interes za poduzetništvo i novi zakoni u Srbiji

U Srbiji se u poslednje vreme povećava interes za poduzetništvo. Ovo se vidi iz mnogih stvari, a posebno iz novih zakona koji su doneseni. Ovi zakoni omogućuju poduzetnicima da lakše vode svoje poslove, a država im pruža potrebnu pomoć. Ovo je veliki korak napred, jer do sada su poduzetnici bili u nevoljnoj poziciji. Sada im država pruža zaštitu i podršku, što će im omogućiti da se više posvete svom poslu i razvoju svoje firme. Ovo je znak da država ozbiljno shvaća ulogu poduzetništva u ekonomskom razvoju. Nadamo se da će ovi zakoni biti još više usavršeni i da će poduzetnicima omogućiti još veći uspeh.

U Srbiji se u poslednje vreme povećava interes za poduzetništvo. Ovo se vidi iz mnogih stvari, a posebno iz novih zakona koji su doneseni. Ovi zakoni omogućuju poduzetnicima da lakše vode svoje poslove, a država im pruža potrebnu pomoć. Ovo je veliki korak napred, jer do sada su poduzetnici bili u nevoljnoj poziciji. Sada im država pruža zaštitu i podršku, što će im omogućiti da se više posvete svom poslu i razvoju svoje firme. Ovo je znak da država ozbiljno shvaća ulogu poduzetništva u ekonomskom razvoju. Nadamo se da će ovi zakoni biti još više usavršeni i da će poduzetnicima omogućiti još veći uspeh.

U Srbiji se u poslednje vreme povećava interes za poduzetništvo. Ovo se vidi iz mnogih stvari, a posebno iz novih zakona koji su doneseni. Ovi zakoni omogućuju poduzetnicima da lakše vode svoje poslove, a država im pruža potrebnu pomoć. Ovo je veliki korak napred, jer do sada su poduzetnici bili u nevoljnoj poziciji. Sada im država pruža zaštitu i podršku, što će im omogućiti da se više posvete svom poslu i razvoju svoje firme. Ovo je znak da država ozbiljno shvaća ulogu poduzetništva u ekonomskom razvoju. Nadamo se da će ovi zakoni biti još više usavršeni i da će poduzetnicima omogućiti još veći uspeh.

U Srbiji se u poslednje vreme povećava interes za poduzetništvo. Ovo se vidi iz mnogih stvari, a posebno iz novih zakona koji su doneseni. Ovi zakoni omogućuju poduzetnicima da lakše vode svoje poslove, a država im pruža potrebnu pomoć. Ovo je veliki korak napred, jer do sada su poduzetnici bili u nevoljnoj poziciji. Sada im država pruža zaštitu i podršku, što će im omogućiti da se više posvete svom poslu i razvoju svoje firme. Ovo je znak da država ozbiljno shvaća ulogu poduzetništva u ekonomskom razvoju. Nadamo se da će ovi zakoni biti još više usavršeni i da će poduzetnicima omogućiti još veći uspeh.

U Srbiji se u poslednje vreme povećava interes za poduzetništvo. Ovo se vidi iz mnogih stvari, a posebno iz novih zakona koji su doneseni. Ovi zakoni omogućuju poduzetnicima da lakše vode svoje poslove, a država im pruža potrebnu pomoć. Ovo je veliki korak napred, jer do sada su poduzetnici bili u nevoljnoj poziciji. Sada im država pruža zaštitu i podršku, što će im omogućiti da se više posvete svom poslu i razvoju svoje firme. Ovo je znak da država ozbiljno shvaća ulogu poduzetništva u ekonomskom razvoju. Nadamo se da će ovi zakoni biti još više usavršeni i da će poduzetnicima omogućiti još veći uspeh.

U Srbiji se u poslednje vreme povećava interes za poduzetništvo. Ovo se vidi iz mnogih stvari, a posebno iz novih zakona koji su doneseni. Ovi zakoni omogućuju poduzetnicima da lakše vode svoje poslove, a država im pruža potrebnu pomoć. Ovo je veliki korak napred, jer do sada su poduzetnici bili u nevoljnoj poziciji. Sada im država pruža zaštitu i podršku, što će im omogućiti da se više posvete svom poslu i razvoju svoje firme. Ovo je znak da država ozbiljno shvaća ulogu poduzetništva u ekonomskom razvoju. Nadamo se da će ovi zakoni biti još više usavršeni i da će poduzetnicima omogućiti još veći uspeh.

U Srbiji se u poslednje vreme povećava interes za poduzetništvo. Ovo se vidi iz mnogih stvari, a posebno iz novih zakona koji su doneseni. Ovi zakoni omogućuju poduzetnicima da lakše vode svoje poslove, a država im pruža potrebnu pomoć. Ovo je veliki korak napred, jer do sada su poduzetnici bili u nevoljnoj poziciji. Sada im država pruža zaštitu i podršku, što će im omogućiti da se više posvete svom poslu i razvoju svoje firme. Ovo je znak da država ozbiljno shvaća ulogu poduzetništva u ekonomskom razvoju. Nadamo se da će ovi zakoni biti još više usavršeni i da će poduzetnicima omogućiti još veći uspeh.